

DIE SCHÖPFUNG

13 MEI
2007

TERUGBLIK REPETITIES MAART 2006

Het is vandaag 3 april en onze ervaring is, dat het steeds leuker wordt. De leden leren elkaar een beetje kennen.

Inmiddels hebben we deel 1 en 2 door genomen en kunnen we beginnen met deel 3. Deel 2 bleek een grote uitdaging, maar de repetities worden met veel plezier gevolgd en dat is voelbaar. De sfeer is goed en daar zijn we als stichting erg blij mee. Het is ook voor ons als stichting belangrijk dat de mensen genieten op de maandagavond. Wanneer er dan ook onduidelijkheden zijn of dingen die iemand niet aanstaan, dan willen we dit graag weten. Dan kunnen we er iets mee. Chris kan door het enthousiasme welke hij terug krijgt vanuit het koor goed werken en de oefeningen doen die nodig zijn om samen muziek te maken. We hopen dan ook dat dit enthousiasme bij iedereen blijft en we zodoende de maandagavond een inspannende en ontspannende invulling kunnen geven.

EXTRA CONCERT

Zoals iedereen weet, is Stichting MUSA een stichting welke activiteiten organiseert ten behoeve van goede doelen. Het Drieluik waar we nu het tweede deel van zullen gaan uitvoeren is ten behoeve van War Child.

Nu is Chris afgelopen week benaderd door de voorzitter van Stichting Ondersteuning Kitala-project Kenia, met de vraag of Stichting MUSA ook van betekenis zou kunnen zijn voor de SOK. Nu lijkt het ons als Stichting MUSA een goed idee om in november 2007 een soortgelijk concertje te geven als het concert welke we dit jaar in november

zullen geven. De opbrengst van dit concert zou dan voor de SOK kunnen zijn. We zullen hier te zijner tijd op terug komen.

MEDEDELINGEN

- Op de achterkant zal Chris deze en de komende MUSA nog uitleg geven over zaken betreffende Die Schöpfung. De daarop volgende MUSA zal er op de achterkant de vertaling van Die Schöpfung geschreven worden. Verschillende leden hebben aangegeven hier belang bij te hebben. Tevens zal deze vertaling uiteindelijk ook gebruikt worden voor het programmaboekje van 13 mei 2007.
- Maandag 17 april (2^e Paasdag) en maandag 5 juni (2^e Pinksterdag) zal er geen repetitie zijn.
- Bestelling van oefen-cd's bij Dick .
- Koffiebonnen te koop voor aanvang van de repetities bij Henriëtte voor € 1,- per bon. Er zijn ook bonboekjes te koop van 5 of 10 bonnen.

HUISWERK

Lekker veel zingen, alles wat we tot nu toe hebben gedaan! Vooral de fuga's in nummer 27 en 29 blijven urgent. U kunt natuurlijk het derde deel voorbereiden. Met de oefen-cd kunt u controleren of u de juiste noten zingt. Daarnaast is het wenselijk dat u thuis de oefeningen doet om de *ademsteun* goed onder de knie te krijgen.

Stichting MUSA correspondentieadres:
H.A.B. Kamerink
Antwoordnummer 13601
9580 WB MUSSELKANAAL
Tel. 0599-354673/0620795033
E-mail: kamerink17@zonnet.nl
Rekeningnummer: 3017.26.086

Die Schöpfung: een beknopte analyse (1)

Haydn was erg origineel in de orkestratie en in de behandeling van de diverse koor- en solonummers in Die Schöpfung. Hij is hierin een gerespecteerd vernieuwer omdat hij erg ver gaat in de muzikale uitbeelding van diverse "scènes". Het zit hem niet zozeer in het muzikaal realisme (haast elke 18de-eeuwse opera had een onweersscène) maar in het evocatieve: Haydn weet zó suggestief de gevoelens van de luisteraar op te roepen dat de bliksem, de storm en de zonsopgang een extase teweeg brachten. Dat is de esthetische boodschap: we nemen niet alleen iets waar, maar we voelen iets dat groter is dan de mens. Een prachtig voorbeeld is de passage in deel één: "Und Gott sprach: es werde Licht! Und es ward Licht!". Op het woord Licht verandert de muziek van piano in forte en van mineur (f-klein akkoord) in majeur (C-groot): een ware Oerknal!

In 1798 werd het werk voltooid (Haydn werkte er drie volle jaren aan). Op 29 april vond de première plaats in het paleis van prins Schwarzenberg te Wenen. De halve stad liep uit voor deze bijzondere gebeurtenis. Politie te paard moest de toegang naar het paleis vrijhouden en kooplui op de markt braken hun kraampjes in allerijl af omdat ze onder de voet werden gelopen. De hele beau monde van Wenen was aanwezig bij deze zeer geslaagde uitvoering. Men was buiten zichzelf na afloop. Haydn dirigeerde zelf, op moderne wijze met een stokje achter de lessenaar. Salieri zat aan het clavecimbel en begeleidde de recitatieven.

Prima pars

Het oratorium bestaat uit drie delen. Het eerste deel opent met een orkestrale inleiding, "Die Vorstellung des Chaos". Deze paradox wordt door Haydn uitgebeeld met harde dissonanten (duister), open optimistische octaven en stijgende toonladderfiguurtjes (licht). Hoewel het duister voelbaar is, voelt de sfeer licht aan. Na de voorstelling van de chaos komt het eerste recitatief¹, gezongen door de aartsengel Raphaël (bas), suggestief begeleid door de strijkers.

Daarna zet het koor zeer stil in en brengt dan op zeer effectieve wijze licht in de duisternis.

Onze moderne oren zullen niet gauw van slag raken bij het beluisteren van deze proloog,

voor de 18de-eeuwse luisteraar moet het toch redelijk op de zenuwen gewerkt hebben. Maar ook nu nog zal menig toehoorder bijna letterlijk wakker schrikken als het **Licht!** aangaat...! De middelen die Haydn gebruikt, zijn simpel maar zeer overtuigend: van mineur naar majeur, van piano naar forte en de trompetten voeren in het orkest de overhand. Een tweede recitatief (Uriël, tenor) wordt gezongen in recitativo secco-stijl en sluit het eerste nummer af.

Nu volgt een aria van Uriël waarin ook het koor zijn steentje bijdraagt: "Und eine neue Welt entspringt". Dit is een goed voorbeeld van het gebruik van in Haydn's tijd zeer populaire melodieën. De orkestrale begeleiding is uitermate opgewekt.

In nummer drie horen Raphaël zingen: "Und Gott machte das Firmament". Even later maken we kennis met de bekende (en voor de 18de eeuw onvermijdelijke) onweersscène en andere prachtige toonschilderingen. Het instrumentaal realisme was mode in die tijd. In nummer vier komt de sopraan aan bod. Als aartsengel Gabriël zingt zij glorieus met het koor "Mit staunen sieht das Wunderwerk". In nummer vijf en zes herkent men in de orkestratie onder meer de zee, rijzende bergtoppen en een beekje. Haydn loopt hier ver vooruit op de 19de eeuw.

Nummer acht (de aria van Gabriël "Nun beut die Flur das frische Grün") is bijna een pastorale!²

In nummer twaalf komt de zon prachtig op in mooi poëtisch contrast met het mystieke schijnen van de maan (...mit leisem Gang und sanftem Schimmer schleicht der Mond die stille Nacht hindurch).

Nummer dertien, "Die Himmel erzählen die Ehre Gottes" (Psalm 19 vers 1), is een grandioze afsluiting van het eerste deel: drie solisten, koor (zowel homofoon als contrapuntisch) en orkest zetten eendrachtig een glorieuze punt achter de eerste vier scheppingsdagen.

Chris Holman

¹ Een gezongen spreekstem: "Und Gott sprach..."; de tekst is belangrijker dan de muziek. Er zijn twee soorten: het *secco recitatief*, met eenvoudige begeleiding op het clavecimbel en het *recitativo accompagnato*, met kunstzinnige begeleiding door strijkorkest. De Aria's (zangstukken van de drie aartsengelen waarin het verhaal wordt verteld) worden in Die Schöpfung steeds voorafgegaan door één of meer recitatieven. De Koren geven na elke scheppingsdaad/dag commentaar.

² Instrumentaal stuk met landelijke stemming; in de 19e eeuw vooral door de 6de symf. van Beethoven bekend.